

Документообразуването в деловодствата на болничните заведения в Източна Румелия. Медицинска статистика – традиции и реалност. Как се завеждат и поддържат архивните документи на Анхиало – Месемврийската болница (1 януари – 31 декември 1882 г.) Паралелът – от “Легенда-Класификатор на заболяванията” на д-р Анастасопулос – околийски лекар на Анхиало-Месемврийската болница (1883 г.) до съвременен Европейски съкратен списък на класове причини за умирање (2015 г.)

Авторско проучване на базата на новооткрити архивни единици (частни архиви)

проф. д-р Николай Кюркчиев, Институт по математика и информатика – БАН;
e-mail: nkyurk@math.bas.bg

След Освобождението се пристъпва към изграждане на общественото здравеопазване, съгласно

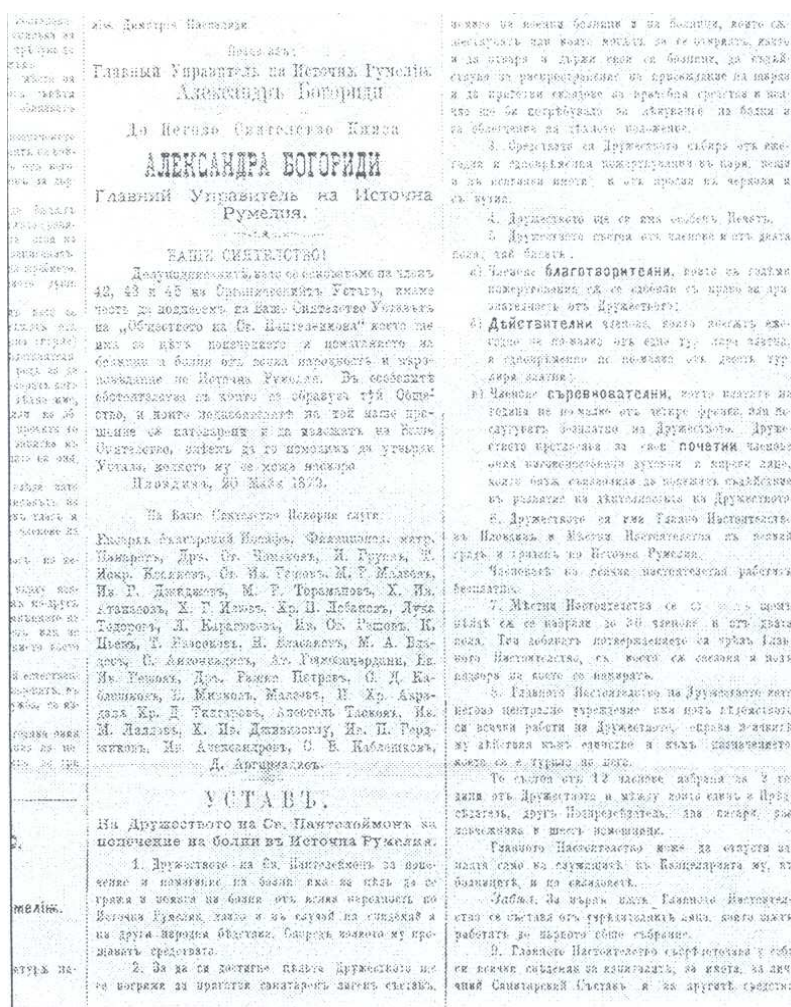
“Временни правила за устройството на медицинското управление в България” утвърдени на 1.02.1879 г. от руския императорски комисар княз Дондуков-Корсаков. Добре известно е, че радатели и стратегии на болничното дело у нас, непосредствено след Освобождението са руските лекари в състава на руските военни подразделения и българските възрожденски лекари с европейско образование. В Източна Румелия първите болници за оказване на стационарна помощ на населението са руските военни болници – на военномедицинската служба и на санитарната мисия на Руския червен кръст. Известно е също така (вж. например [5]), че “... с решаването на болничния въпрос в Областта се заемат руските ръководители на дружество Червен кръст, ... които помагат за учредяването на благотворителното дружество “Св. Пантелеймон.””

От Устава на това Дружество (по-долу прилагам – факсимиле от вестник “Марица” от 20 май 1879 г.) се разбира, че Дружеството предвижда дейности в случаи на епидемии и други “народни бедствия”, попечение на болни от всяка народност и вероизповедание в Източна Румелия, както и съставяне на санитарна част за подпомагане на военни и други болници.

Проекто-Уставът е подписан от Екзарх Български Йосиф, Филиппопол. Митр. Панарет, д-р Стоян Чомаков, И. Груев, Т. Кесяков, Ст. Гешов, М. Малеев, Ив. Джиджев, М. Тороманов, Х. Атанасов, Х. Г. Илюв, Хр. Лобанов, Лука Тодоров, Л. Карагъзов, Ив. Гешов, К. Пеев, Т. Бласоков, Х. Власаков, М. Владос, С. Антониади, Ат. Гюмюшчердани, Ев. Гешов, д-р Рашко Петров, С. Кадалъ, Хр. Тилгаров, А. Тасков, Ив. Лилов, Х. Дживизоглу, Ив. Герджиков, Ив. Александров, С. Каблешков и Д. Аргириадис.

За първи председател е избран **д-р Георги Вълкович**, сменен през 1880 г. от **д-р Стоян Чомаков**. Сред учредителите личат имената на възрожденците - д-р Рашко Петров и д-р С. Антониади, с чиито биографии и дейност като "дружинен врач", съответно на "Филипополска дружина No 2" и Филипополска дружина No 1" в състава на Източно-Румелийската Милиция в периода април – август 1879 г. вече запознахме читателите [4], [3].

След оттеглянето на руския окупационен корпус (по силата на Берлинския договор) в България остават около 200 руски офицери и 6 старши медицински сестри, които трябва да подпомогнат новооткритите болници в Източна Румелия.

Сестрите работят по разпределението си само една година – от 1 юни 1879 г. до 1 юни 1880 г., след което са отзовани обратно в Русия.”

Последното изречение подлежи на сериозна корекция!

Използваме случая, да споменем, че например Маргарита Смолникова пребивава в Пловдив и е на услугите на дружество “Св. Пантелеймон”, поне към 29 октомври 1881 г.!

Това личи от едно писмо (изходящ № 10) на Александър Екзарх, в качеството му на председател на Пловдивския клон на дружеството, адресирано до д-р Рашко Петров от 28 октомври 1881 г. (вж. [1], [2]), в което буквално четем: “Снегът настана и непременно вече трябва да вземем мерки щото, щом се пооправи времето, да турим хора, които да стегнат бараките (за болните).

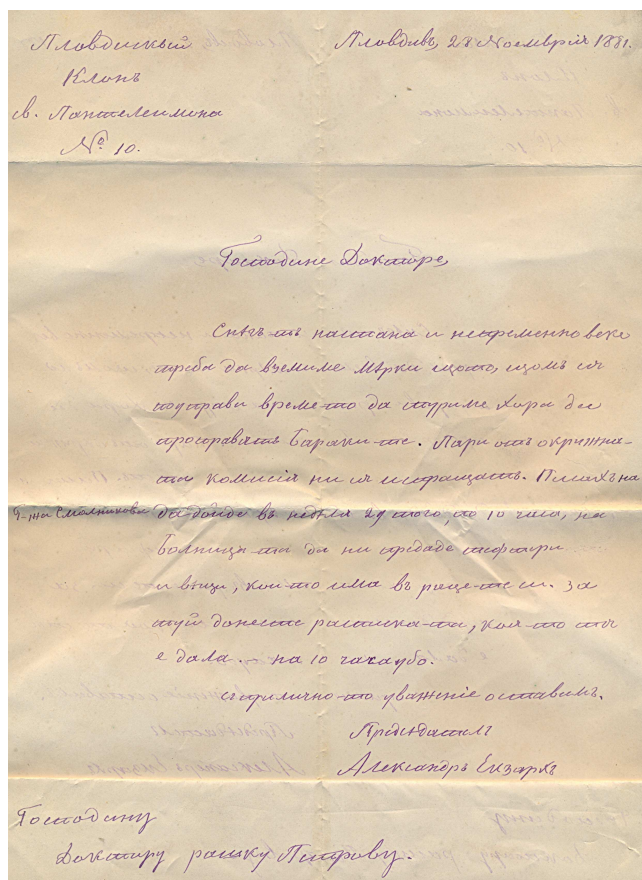
Пари от Окръжната Комисия вече ся изпращат.

Писах на г-жа Смолникова да дойде в неделя 29 того, 10 часа в Болницата и да ни предаде тефтерите и вещи, които има в ръцете си, за туй донесете разписката...

С приличното уважение оставам.”

Председател:

Александър Екзарх

Ето една справка за откритите болници [5]:

- Пловдивска – 1 юни 1879 г.;
- Сливенска – 1879 г. (първ управител д-р Миркович, заменен от д-р Планински);
- Бургаска – 14 юни 1879 г.;
- Ямболска – 1 март 1879 г.;
- Карловска – 27 юли 1880 г. (първ управител д-р Дагоров);
- Татар-Пазарджикска – 1880 г. (първ управител д-р Грабовски);
- Ихтиманска – 27 юни 1883 г.;
- Старозагорска – 1883 г. (първ управител д-р Стоянович)

В студията [4] приложихме и анализирахме една богата извадка от архивни единици (частни архиви) на медицинските части към войскове подразделения - дружини на Източно-Румелийската Милиция, като Филипополска дружина No 1", Филипополска дружина No 2", "Казанлъшка дружина No 4", "Ескизагарска дружина No 5", "Ескизагарска дружина No 6" и "Сливенска бригада No 2", в периода април – август 1879 г.

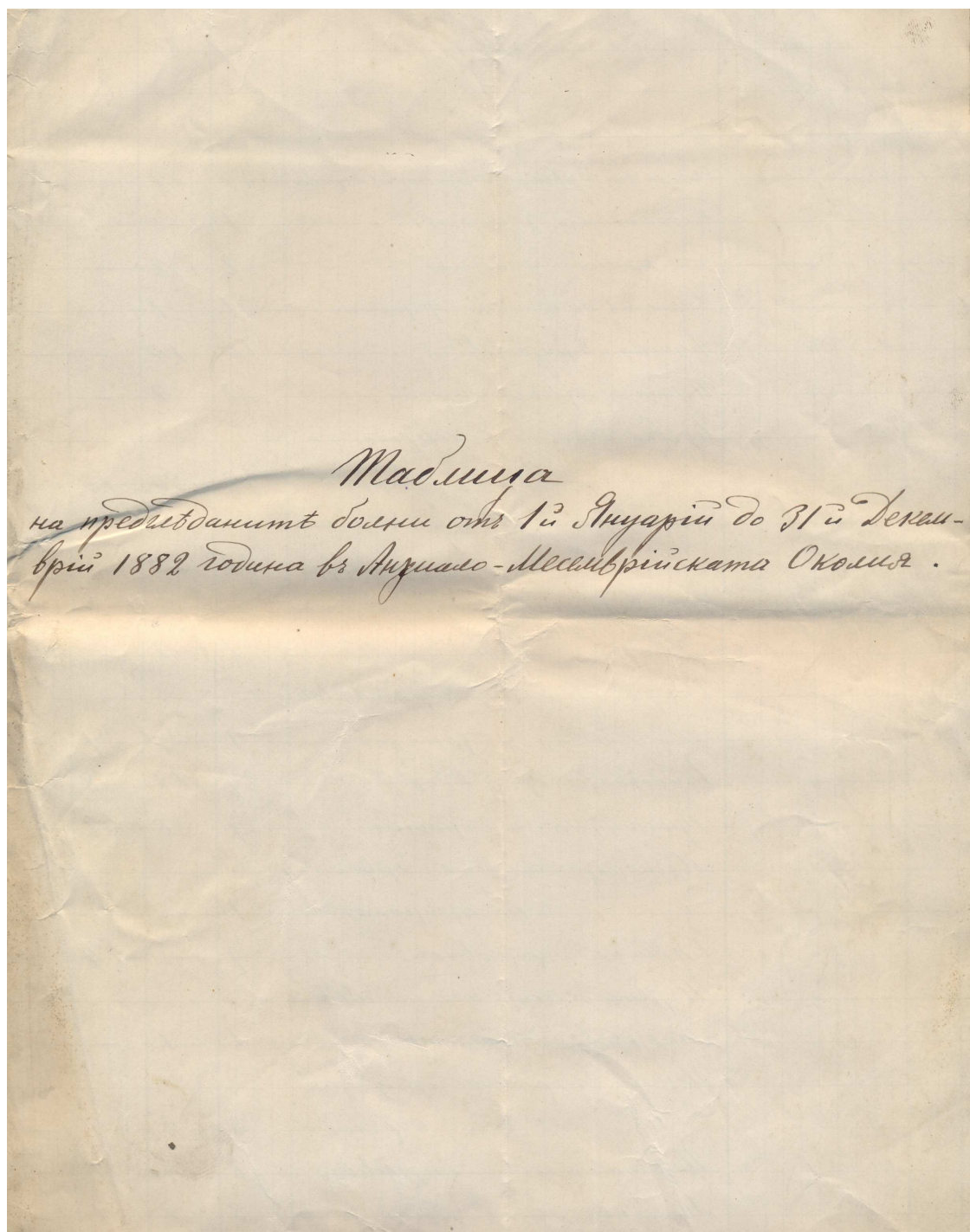
Сериозният анализ на тези документи ни дават основание да твърдим, че архивното дело във формированията на Милицията е било на висота, при това тази документацията е водена съгласно всички заповеди по Военното ведомство и в никакъв случай не можем да се съгласим с констатации от рода на - "в деловодствата на началниците липсва организация на документите в архивата".

За съжаление, в българските архивохранилища има само епизодични, вече обнародвани документи по споменатата тема.

С какво умиление, срещаме в публикации от по-ново време – констатации и възхищение по повод годишните отчети на окръжните лекари за 1910 г. пред Дирекцията за опазване на общественото здраве и перфектното водене на изискуемата документация (вж. [7]).

С публикуването на настоящото изследване "Документообразуването в деловодствата на болничните заведения в Източна Румелия. Медицинска статистика – традиции и реалност. Как се завеждат и поддържат архивните документи на Анхиало Месемврийската болница (1 януари – 31 декември 1882 г.)" целим да докажем, че възрожденските лекари от Източна Румелия, обучени от руските си колеги, прилагат на практика всичко научено, включително и по отношение на архивното дело.

Може да се говори за традиции в това отношение, ярък пример, за което е приложеният отчет за 1882 г. от околийския лекар д-р Анастопулос, който прилагаме в пълен обем.

Архивни документи на Анхиало Месемврийската болница (1 януари – 31 декември 1882 г.) – частен архив.

№ по ред	Градове или села	Болести	Болни	излечени	умрели	сапнували
1	2. Агулаво	Соклива треска = <i>scarlatina</i> <i>scarlati</i>	59	59	—	—
"	"	Битокост = <i>chirura</i>	1	—	—	1
"	"	Безкръвие = <i>anemia</i>	2	2	—	—
"	"	Болест по уста = <i>toraxia</i>	1	1	—	—
"	"	Грушки = <i>amphibolides</i>	10	10	—	—
"	"	Потки в азия = <i>ardas</i>	2	2	—	—
"	"	Горено възпаление = <i>enteritis</i> <i>ma-</i> <i>laris</i>	92	80	12	—
"	"	Дисинергическо възпаление = <i>dis-</i> <i>enteritis</i> <i>ma-</i> <i>laris</i>	28	28	—	—
"	"	Мъркоболзена треска = <i>le-</i> <i>itis</i> <i>scarlati</i>	2	2	—	—
"	"	Рак в стомаха = <i>carcinoma</i> <i>to-</i> <i>toraxia</i>	1	—	1	—
"	"	Върдобола = <i>verruca</i>	29	21	8	—
"	"	Простинка = <i>gonorrhea</i>	7	5	2	—
"	"	Мъркоболзена треска = <i>le-</i> <i>itis</i> <i>scarlati</i>	1	—	—	1
"	"	Ортика = <i>urticaria</i>	9	—	4	5
"	"	Мозгана болест от кабова- ние кръв = <i>hyperemia</i> <i>hyperemia</i>	1	1	—	—
"	"	Мозгано възпаление = <i>hyperemia</i> <i>hyperemia</i>	3	2	1	—
"	"	Мозгана болест = <i>hyperemia</i> <i>hyperemia</i>	2	1	1	—
"	"	Аномексия = <i>anomia</i>	3	2	1	—
"	"	Трещки на отица = <i>otitis</i>	3	2	1	—
"	"	Цетеризит = <i>enteritis</i>	1	—	—	1
"	"	Маточно жегене = <i>metritis</i>	2	2	—	—
			259	220	31	8

Таблица за прегледаните болни и статистика

№ по ред	Урадове или села	Болести	болни	излекувани	умрели	свободни
		препояс	259	220	31	8
1	Анжуанс	Понукна марена болест = ипохондрия	3	3	-	-
"	"	Помътнение = илороз	1	1	-	-
"	"	Бил-сочник = βενιόροια	4	4	-	-
"	"	Мидебол = ορχίς	1	1	-	-
"	"	Могедол = ипхондрия	1	1	-	-
"	"	Вспаление корема = египтозис	1	-	1	-
"	"	Ревматизм = ρευματισμοί	5	5	-	-
"	"	Огня жрела = οφθαλμία μαλακία	3	3	-	-
"	"	Предизрителни рани = αλота εφ-	1	-	-	1
"	"	Старинна слабост = χρονικός μαρasmus	1	-	1	-
"	"	Дестина по сърцето = χρονικός της καρδιάς	1	-	-	1
"	"	Личетна болест = ερυνдиόσεις	3	3	-	-
"	"	Червеница = ερυνдиόματα	2	2	-	-
"	"	Вспаление по лицето = ερυ- σιπел	2	2	-	-
"	"	Сърбел = ипхондрия	11	11	-	-
"	"	Шлара = Ίλαρα	11	11	-	-
"	"	Струния = εуфемала	6	5	-	1
"	"	Краста = ψωρίαзис	5	5	-	-
"	"	Силна кашлица = попиоиз	32	32	-	-
"	"	Рани рани = διάφορα τραύματα	43	42	1	-
"	"	Гангрена от рана = τραυμα- τική γάγγραινα	1	-	-	1
			397	351	34	12

Таблица за прегледаните болни и статистика - продължение

№ по ред	Урадове или села	Болести	Болни	излечувани	умрели	сапнувани
2	с. Месаврун	преносъ	397	351	34	12
		Скокива трѣска = <i>Scarificales</i>				
		<i>cariei</i>	18	18	-	-
		Продмрътвени рани = <i>Alora</i>				
		<i>gum</i>	5	3	2	-
		Горевно въпасение по кожена =				
		= <i>herpesverruca</i> и <i>callosi</i>	18	15	3	-
		Диссемирическо въпасение = <i>boia</i>				
		<i>verruca</i> и <i>callosi</i>	7	7	-	-
		Въродови = <i>verruca</i>	7	5	2	-
		Мростинка = <i>verruca</i>	3	2	1	-
		Ортика = <i>verruca</i>	2	-	2	-
		Исара = <i>verruca</i>	183	181	2	-
		Струния = <i>verruca</i>	5	3	-	2
		Въпасение по лицето = <i>verruca</i>				
		<i>verruca</i> и <i>callosi</i>	2	2	-	-
		Краста = <i>verruca</i>	3	3	-	-
		Огънъ рани = <i>verruca</i>	1	-	1	-
		Зрени = <i>verruca</i>	7	7	-	-
		Бодлива ревматизма = <i>verruca</i>				
		<i>verruca</i>	2	2	-	-
		Въ Матоска болестъ = <i>verruca</i>				
		<i>verruca</i>	2	1	-	1
		Могоболъ = <i>verruca</i>	2	1	-	1
		Месекъ въ мочоу = <i>verruca</i>				
		<i>verruca</i>	1	-	-	1
		Рани = <i>verruca</i>	2	2	-	-
		Скокива трѣска = <i>Scarificales</i>	5	5	-	-
3	с. Равдасъ		672	608	47	17

Таблица за прегледаните болни и статистика - продължение

№ по ред	Градове или села	Болести	Болни	излечени	умрели	в отсъст.
		пренос	672	608	47	17
	с. Радоас	Матерно възпаление = $\epsilon\alpha\gamma\gamma\acute{\alpha}\rho\alpha\varsigma$ $\omega\upsilon\tau\epsilon\rho\acute{\iota}\sigma$	1	1	—	—
	"	Простанка в ребрата = $\sigma\upsilon\phi\upsilon\rho\acute{\iota}$ - $\lambda\acute{o}\delta\epsilon\varsigma$	2	2	—	—
	"	Уродови = $\beta\rho\alpha\chi\iota\tau\iota\varsigma$	2	1	1	—
	"	Ортика = $\sigma\upsilon\kappa\alpha\lambda\acute{\iota}\omega\varsigma\iota\varsigma$	2	—	2	—
	"	Червено възпаление = $\epsilon\upsilon\lambda\epsilon\rho\iota\mu\acute{o}\iota$ $\mu\alpha\lambda\acute{\alpha}\rho\rho\circ\iota$	2	1	1	—
	"	Огня жрела = $\mu\alpha\lambda\acute{\alpha}\rho\rho\acute{o}\iota\mu\acute{\iota}$ $\delta\epsilon\phi\alpha\tau$ $\mu\acute{\iota}\alpha$	1	1	—	—
	"	Шлара = $\Upsilon\alpha\rho\acute{\alpha}$	43	43	—	—
4	с. Ан-Василий	Скокива трънка = $\delta\alpha\chi\acute{\iota}\omega\nu$ $\omega\upsilon$ - $\rho\epsilon\lambda\acute{o}\varsigma$	1	1	—	—
	"	Битиност = $\chi\chi\acute{\epsilon}\rho\omega\iota\varsigma$	1	1	—	—
	"	Продължителни рани = $\acute{\alpha}\lambda\omega\nu\alpha$ $\epsilon\gamma\chi\iota$	1	—	—	1
	"	Шлара = $\Upsilon\alpha\rho\acute{\alpha}$	16	16	—	—
	"	Простанка в ребрата = $\sigma\upsilon\phi\upsilon$ - $\rho\acute{\iota}\tau\iota\varsigma$	1	1	—	—
	"	Мърноотражениост = $\epsilon\kappa\phi\acute{o}\sigma\eta$ $\mu\alpha$ $\sigma\epsilon\acute{\iota}\phi\mu\acute{o}\tau\circ\varsigma$	1	—	1	—
	"	Набодване сродство = $\iota\sigma\epsilon\phi\epsilon$ - $\rho\acute{\iota}\alpha$ $\mu\alpha\rho\delta\acute{\iota}\alpha\varsigma$	1	—	—	1
	"	Червено възпаление = $\epsilon\upsilon\lambda\epsilon\rho\iota\mu\acute{o}\iota$ $\mu\alpha\lambda\acute{\alpha}\rho\rho\circ\iota$	1	1	—	—
5	с. Крушеадере	Скокива трънка = $\delta\alpha\chi\acute{\iota}\omega\nu$ $\omega\upsilon$ $\omega\upsilon\tau\epsilon\rho\acute{o}\iota$	2	2	—	—
	"	Болест Васта = $\mu\epsilon\mu\epsilon\mu\alpha\lambda\omega\upsilon\sigma\iota\alpha$	1	—	1	—
			751	679	53	19

Таблица за прегледаните болни и статистика - продължение

№ по ред	Урадове или села	Болести	болни	избавени	умрели	остатъци
		преноса	751	679	53	19
6	с. срундуклий	Нинго = οὐδὲν	-	-	-	-
7	с. Емолъ	Скокива трѣска = διαρροῖες οὐ- ρετοί	6	6	-	-
"	"	Продолжителни рани = ἄλωνα ἑ- μι	1	1	-	-
"	"	Горещо възпаление = ἐντερικοί κα- τάρροι	6	5	-	1
"	"	Мърлободсена трѣска = πυρε- τός οὐρετός	1	-	1	-
"	"	Вредобил = βρογχίτις	1	1	-	-
"	"	Простинка = σπυρριόα	1	-	1	-
"	"	Шелла = Ίσφα	70	61	9	-
"	"	Пришкы по кожата = дерматитис διάρροια	1	1	-	-
"	"	Бодливъ ревматизмъ = ὀξὺν ρέ- ματισμόν	4	4	-	-
"	"	Аномескешъ = Ανομοσχία	1	-	1	-
8	с. Цракионъ	Скокива трѣска = διαρροῖες οὐ- ρετοί	6	6	-	-
"	"	Неодравостъ = ἐξάνθημα κατὰ τὴν	5	2	-	3
"	"	Подняеалъ Вредобилъ = χροῖα βρο- γχίτις	1	-	1	-
"	"	Простинка = σπυρριόα	1	-	1	-
9	с. Воезехенъ	Скокива трѣска = διαρροῖες οὐ- ρετοί	6	6	-	-
"	"	Подняеалъ Вредобилъ = χροῖα βρο- γχίτις	4	3	1	-

Таблица за прегледаните болни и статистика - продължение

№ по ред.	Урадове или села	Болести	Болни	излечени	умрели	загинали
		преноси	866	775	68	23
	с. Возлеки	Простинка в ребрата = <i>exerib-</i> <i>des</i>	3	3	-	-
	"	Ожтика = <i>фдiос</i>	1	-	1	-
	"	Устобил = <i>горалиб</i>	1	1	-	-
	"	Коремно вжпаление = <i>гастрiоi на-</i> <i>ларрiос</i>	1	-	1	-
	"	Огня хрема = <i>малаггiоiиi офадрiа</i>	2	2	-	-
	"	Стриглия по мавата = <i>ѳиѳа ѳе-</i> <i>ѳи</i>	1	1	-	-
10	с. Вил-квот	Скокива тртена = <i>diapicorles ou-</i> <i>peoi</i>	6	6	-	-
	"	Геревно вжпаление = <i>ѳилерiоi на-</i> <i>ларрiоi</i>	7	4	3	-
	"	Болестъ Браст = <i>биггiос vбоос</i>	1	-	-	1
11	с. Бана	Скокива тртена = <i>diapicorles ou-</i> <i>peoi</i>	6	6	-	-
	"	Битоностъ = <i>ѳѳрiос</i>	1	1	-	-
	"	Продигрателни рани = <i>ѳлора ѳ-</i> <i>и</i>	1	1	-	-
	"	Хрива = <i>горабiос</i>	1	-	-	1
	"	Вредобил = <i>вредiлiос</i>	3	1	1	1
	"	Ожтика мигнобжпалена = <i>онс-</i> <i>котии ѳдiос</i>	2	-	2	-
	"	Геревно вжпаление по корема = = <i>гастроѳерiоi малаггiоi</i>	15	12	3	-
	"	Дисенерическо вжпаление = <i>бвот-</i> <i>веросбiи малаггiоi</i>	3	3	-	-
			921	816	79	26

Таблица за прегледаните болни и статистика - продължение

№ по ред	Градове или села	Болести	болни	излечавани	умрели	саздравявани
		преноси	921	816	79	26
	с. Бана	Нервна болест = <i>hysteria</i>	1	-	-	1
	"	Бодлив ревматизм = <i>ôfîs rêmatis-</i> <i>quis</i>	1	1	-	-
	"	Краста = <i>scabies</i>	1	1	-	-
	"	Рана = <i>trauma</i>	1	-	1	-
	"	Исара = <i>typhus</i>	71	71	-	-
12	с. Велибаща	Краста = <i>scabies</i>	1	1	-	-
13	с. Агач-дере	Скопчива трепка = <i>diarrhoeas</i> <i>verebis</i>	6	6	-	-
	"	Тоникален изродован = <i>chronica ver-</i> <i>ribis</i>	1	-	-	1
14	с. Курдере	Воспаление по името = <i>erythema</i> <i>et erythema</i>	1	1	-	-
15	с. Демизлер	Бодлив ревматизм = <i>ôfîs rêmatis-</i> <i>quis</i>	1	1	-	-
	"	Простинка в респара = <i>asperitis</i>	2	1	1	-
	"	Потки с рани = <i>podagras</i>	2	2	-	-
	"	Тоникален коремно възпаление = = <i>chronica gastritis catarrhus</i>	1	-	-	1
16	с. Волесерг	Исара = <i>typhus</i>	9	9	-	-
	"	Потки с рани = <i>podagras</i>	4	4	-	-
	"	Сириния = <i>typhus</i>	1	-	-	1
	"	Устобия = <i>typhus</i>	1	1	-	-
	"	Потки = <i>podagras</i>	1	1	-	-
	"	Ишубия = <i>typhus</i>	1	1	-	-
	"	Тоникален изродован = <i>chronica</i> <i>verribis</i>	1	-	1	-
			1029	917	82	30

Таблица за прегледаните болни и статистика - продължение

№ по ред	Градове или села	Болести	Болни	излечени	умрели	в излиз
		пренос	1029	917	82	30
	с. Воденерг	Скоклива тртска = διαρρώσεις ουρλοι	2	2	-	-
	"	Неодравостъ = ἐξάνθη καψίδια	2	1	-	1
	"	Мъркоблуденна тртска = λοφειδής ουρλοι	1	-	1	-
17	с. Бараклий	Шара = Γαργ	4	4	-	-
	"	Скоклива тртска = διαρρώσεις ουρλοι	3	3	-	-
	"	Коравно възпаление = διαρρώσεις καψίδια	1	1	-	-
	"	Бодилска тртска = χροία χροί	1	-	1	-
	"	Гушастъ = φαρμακία	1	-	-	1
18	с. Шидренков	Скоклива тртска = διαρρώσεις ουρλοι	1	1	-	-
	"	Простинка = στερноία	1	-	1	-
	"	Бодилска тртска = χροία χροί	1	-	-	1
	"	Оршска = φαρμακία	1	-	1	-
	"	Горевно възпаление = ἐξάνθη καψίδια	1	1	-	-
	"	Бодилска ревматизмъ = ὀφίς ρευματισμός	1	1	-	-
19	с. Ашикарня	Скоклива тртска = διαρρώσεις ουρλοι	10	10	-	-
	"	Неодравостъ = ἐξάνθη καψίδια	2	-	-	2
	"	Горевно възпаление = ἐξάνθη καψίδια	2	1	1	-
			1064	942	82	35

Таблица за прегледаните болни и статистика - продължение

№ по ред	Градове или села	Болести	болни	излечувани	умрели	са излечувани
		прекося	1064	942	87	35
20	с. Амигария	Ишара = 'fara'	13	13	—	—
	с. Сенасто	Скокмива турска = διαρίωντες ου- ρελοι	5	5	—	—
	"	Неодравостъ = ἰσχύς καρεψία	3	2	—	—
	"	Продолжителни рани = ἄλωνα и ἔλχι	2	1	—	—
	"	Серевно възпаление = ἐντερικός κα- τάρρεος	1	1	—	—
21	с. Давутий	Скокмива турска = διαρίωντες ου- ρελοι	3	3	—	—
	"	Неодравостъ = ἰσχύς καρεψία	1	1	—	—
	"	Серевно възпаление по корема = га- строентерικός κατάρρεος	4	3	1	—
	"	Вродобавъ = τροχίλις	1	1	—	—
	"	Профияка = σπερμатία	1	—	1	—
	"	Струция по главата = ἐν φρενι κα- τάρρεος	1	1	—	—
	"	Краста = ψωρίασις	1	1	—	—
	"	Бодливъ ревматизмъ = ὀξὺς ρευ- ματισμός	1	1	—	—
22	с. Воргенъ кьои	Болестъ въ половника = ὀσφυρ- γία	1	1	—	—
	"	Неодравостъ = ἰσχύς καρεψία	1	—	1	—
23	с. Еширъ-кьои	Ничо = οὐδέν	—	—	—	—
24	с. Арнауръ-кьои	Скокмива турска = διαρίωντες ου- ρελοι	1	1	—	—
	"	Краста = ψωρίασις	1	1	—	—
			1105	978	90	35

Таблица за прегледаните болни и статистика - продължение

№ по ред	Урадове или села	Болестите	Болни	излечени	умрели	западна
		преморт	1105	978	90	37
25	с. Барадринг	Около коремна Гербеница = $\epsilon\rho\omega\varsigma \text{ } \rho\epsilon\upsilon\mu\alpha\tau\iota\varsigma$	1	1	—	—
"	"	Болница ревматизма = $\delta\epsilon\iota\varsigma \text{ } \rho\epsilon\upsilon\mu\alpha\tau\iota\varsigma$	1	1	—	—
"	"	Болестъ въ поговинара = $\delta\omega\delta\epsilon\alpha\iota\varsigma$	2	2	—	—
"	"	Подиналка Гробоуи = $\chi\rho\omicron\nu\iota\alpha \text{ } \nu\rho\omicron\chi\epsilon\iota\varsigma$	1	—	1	—
26	с. Осман-кьои	Подиналка коремно външение = $\chi\rho\omicron\nu\iota\alpha\varsigma \text{ } \rho\alpha\tau\iota\tau\iota\varsigma \text{ } \kappa\alpha\lambda\alpha\rho\epsilon\iota\varsigma$	1	1	—	—
"	"	Подиналка Гробоуи = $\chi\rho\omicron\nu\iota\alpha \text{ } \nu\rho\omicron\chi\epsilon\iota\varsigma$	1	—	1	—
27	с. Косл-кьои	Мърноощрафеностъ = $\epsilon\pi\epsilon\delta\omicron\upsilon\kappa\epsilon\iota\alpha \text{ } \sigma\epsilon\iota\epsilon\mu\omicron\varsigma$	1	—	1	—
28	с. Карагене	Охтика = $\sigma\upsilon\phi\alpha\lambda\omega\tau\iota\varsigma$	2	—	1	1
"	"	Мърноощрафеностъ = $\epsilon\pi\epsilon\delta\omicron\upsilon\kappa\epsilon\iota\alpha \text{ } \sigma\epsilon\iota\epsilon\mu\omicron\varsigma$	1	—	—	1
"	"	Омча хрѣна = $\kappa\alpha\lambda\alpha\rho\epsilon\iota\iota\varsigma \text{ } \delta\omega\delta\epsilon\alpha\iota\alpha$	1	1	—	—
29	с. Арлий	Сифилизмъ = $\sigma\acute{\iota}\phi\iota\lambda\iota\varsigma$	2	—	—	2
"	"	Скокима жѣтка = $\delta\iota\alpha\beta\omicron\upsilon\alpha\tau\epsilon\iota\varsigma \text{ } \sigma\upsilon\phi\epsilon\iota\iota$	3	3	—	—
"	"	Ревматизмъ = $\rho\acute{\epsilon}\upsilon\mu\alpha\tau\iota\varsigma$	3	2	—	1
"	"	Гербени външение = $\epsilon\pi\epsilon\delta\omicron\upsilon\kappa\epsilon\iota\alpha \text{ } \kappa\alpha\lambda\alpha\rho\epsilon\iota\varsigma$	1	1	—	—
"	"	Омча помярание = $\delta\omega\delta\epsilon\alpha\iota\alpha$	1	—	—	1
"	"	Мърки по кнепадиѣ = $\nu\rho\omicron\chi\epsilon\iota\varsigma$	1	1	—	—
"	"	Мърноощрафеностъ = $\epsilon\pi\epsilon\delta\omicron\upsilon\kappa\epsilon\iota\alpha \text{ } \sigma\epsilon\iota\epsilon\mu\omicron\varsigma$	1	—	1	—
			1129	991	95	43

Таблица за прегледаните болни и статистика - продължение

№ по ред	Градове или села	Болести	болни	излечуван	умрели	сапнуван
		пренос	1129	991	95	43
	с. Ахлий	Охтика = φηλάτωσις	1	-	-	1
	"	Был коукукс = βρενθόροια	1	1	-	-
	"	Струния = εΐσρηα	1	1	-	-
30	с. Тафаридж	Горено възпаление = εντερικοί κατάρροι	2	2	-	-
31	с. Бурунджук	Боленгали вродови = χροία βρογχίτις	3	1	1	1
	"	Охтика = φηλάτωσις ενέρμονος	1	-	1	-
	"	Горено възпаление = γαστρίκος κατάρρους	1	1	-	-
	"	Цироза = варикоза	1	-	-	1
	"	Скарбени паразити = χυλικοί παρασιτός	1	-	1	-
32	с. Карагач	Скокива трѣска = διαίσυντες πυρελοί	4	4	-	-
	"	Неудравост = εΐσρηα κατάρρους	1	-	1	-
	"	Горено възпаление = εντερικοί κατάρροι	3	2	1	-
	"	Мростилка въ ребрата = εΐсρηις	1	1	-	-
	"	Вродови = βρογχίτις	1	1	-	-
	"	Болестъ въ поповинара = добуазия	1	1	-	-
	"	Аномексия = асодузия	2	2	-	-
33	с. Жодрамска	Полугорейка болестъ = ημικρανία	1	-	-	1
	"	Истерия = истеричес	1	-	-	1
	"	Горено възпаление = εντερικοί κατάρροι	14	11	3	-
	"	Марено жегане = мѣрооразия	1	1	-	-
	"	Скокива трѣска = διαίσυντες πυρελοί	9	9	-	-
	"	Цара = χηρеси	12	12	-	-
34	с. Жедатска	Лимфит = λεμφит	1	1	-	-
	"	Бодливо ревматизмъ = οξεί ρευματισμός	1	1	-	-
35	с. Караианджа	Мростилка въ ребрата = εΐсρηις	1	1	-	-
36	с. Жаранидере	Мрзливостъ = εΐσρηα ενέρμονος	1	-	-	1
			1196	1044	103	49

Таблица за прегледаните болни и статистика - продължение

Таблица за прегледаните болни и статистика - продължение

им села	Болести	болни	излечува	умрели	саздува
	преноси	1350	1183	108	89
с. Еркев	Бодлива ревамазуса = $\delta\beta\iota\ \rho\acute{\alpha}\mu\alpha\lambda\eta\sigma\iota\varsigma$	1	1	-	-
"	Миг по миганит = $\sigma\sigma\alpha\sigma\iota\sigma\iota\varsigma\ \lambda\alpha\ \lambda\eta\epsilon$ фарма	1	-	-	1
"	Нервна болест = $\iota\sigma\chi\mu\alpha\lambda\iota\alpha$	2	-	-	2
"	Върдобола = $\beta\rho\alpha\chi\chi\iota\delta\epsilon\varsigma$	4	3	1	-
"	Профунка = $\sigma\alpha\pi\mu\omega\tau\iota\alpha$	1	-	1	-
"	Мигнобурхателност = $\epsilon\pi\iota\sigma\tau\eta\sigma\iota\varsigma$ σπύμονος	1	-	1	-
"	Випадение по мигеро = $\epsilon\pi\iota\sigma\tau\eta\sigma\iota\varsigma$	1	1	-	-
"	Краса = $\chi\rho\upsilon\sigma\iota\alpha\sigma\iota\varsigma$	1	1	-	-
44 с. Лопангар	Ничо = $\sigma\upsilon\delta\epsilon\iota$	-	-	-	-
45 с. Казанка	Ничо = $\sigma\upsilon\delta\epsilon\iota$	-	-	-	-
46 с. Кайрак	Ничо = $\sigma\upsilon\delta\epsilon\iota$	-	-	-	-
47 с. Ораман	Върдобола = $\beta\rho\alpha\chi\chi\iota\delta\epsilon\varsigma$	4	2	2	-
"	Профунка в релера = $\chi\rho\upsilon\sigma\iota\alpha\sigma\iota\varsigma$	3	2	1	-
"	Скокива тртка = $\delta\iota\alpha\sigma\tau\iota\sigma\iota\varsigma\ \sigma\upsilon\rho\epsilon\lambda\omega\iota$	3	3	-	-
"	Випадение по мигеро = $\epsilon\pi\iota\sigma\tau\eta\sigma\iota\varsigma$	1	1	-	-
"	Мигерола = $\mu\alpha\gamma\iota\lambda\iota\varsigma$	1	1	-	-
48 с. Мараз Кот	Скокива тртка = $\delta\iota\alpha\sigma\tau\iota\sigma\iota\varsigma\ \sigma\upsilon\rho\epsilon\lambda\omega\iota$	4	4	-	-
"	Неодравост = $\epsilon\pi\iota\sigma\tau\eta\sigma\iota\varsigma\ \mu\alpha\gamma\iota\lambda\iota\alpha$	1	-	1	-
"	Огня урана = $\delta\epsilon\delta\alpha\gamma\mu\iota\alpha\ \mu\alpha\lambda\alpha\gamma\epsilon\iota\sigma\iota\varsigma$	7	7	-	-
"	Коремно випадение = $\gamma\alpha\sigma\tau\rho\iota\sigma\iota\varsigma\ \mu\alpha\lambda\alpha\gamma\epsilon\iota\sigma\iota\varsigma$	2	1	-	1
"	Върдобола = $\beta\rho\alpha\chi\chi\iota\delta\epsilon\varsigma$	2	-	2	-
"	Ожтика = $\phi\upsilon\sigma\iota\alpha\lambda\omega\tau\iota\varsigma\ \sigma\pi\epsilon\iota\mu\omega\tau\iota\varsigma$	1	-	-	1
49 с. Копарак	Средно випадение = $\epsilon\pi\iota\sigma\tau\eta\sigma\iota\varsigma\ \mu\alpha\lambda\alpha\gamma\epsilon\iota\sigma\iota\varsigma$	4	3	1	-
"	Модуване на мигеро = $\delta\epsilon\delta\alpha\gamma\mu\iota\alpha$	1	-	-	1
"	Могмобола = $\sigma\upsilon\phi\iota\delta\epsilon\iota\varsigma$	1	1	-	-
		1397	1214	118	65

Таблица за прегледаните болни и статистика - продължение

№ по рец.	Градове или села	Болезни	Болни	излечуващи	умрели	излечуващи
		пренос	1397	1214	118	65
	с. Копаранс	Профунка въ рецара = <i>profunda</i>	2	2	—	—
	"	Ожтика = <i>oculorum oculorum</i>	2	—	2	—
	"	Аномексия = <i>anomia</i>	1	—	1	—
	"	Имхост = <i>imho</i>	1	—	—	1
	"	Скокива рѣка = <i>scokiva</i>	2	2	—	—
	"	Недугавост = <i>nedugavost</i>	1	—	1	—
	"	Личай = <i>lichay</i>	1	1	—	—
50	с. Живадри	Бодина село коранно внаемне = = <i>bodina</i>	1	—	—	1
	"	Краста = <i>krasta</i>	2	2	—	—
	"	Димитровско внаемне = <i>dimitrovsko</i>	1	1	—	—
51	с. Писаря	Ничо = <i>nicho</i>	—	—	—	—
52	с. Медово (Бадриков)	Сидрицис = <i>sidricis</i>	1	1	—	—
	"	Средно внаемне = <i>sredno</i>	3	3	—	—
	"	Скокива рѣка = <i>scokiva</i>	3	3	—	—
	"	Продирителни рани = <i>prodiritelni</i>	1	—	—	1
53	с. Александрово (Коранс)	Ничо = <i>nicho</i>	—	—	—	—
		всичко	1419	1229	122	68

1. Аугуло, 15 и Аугури 1883 год.

Аугуло-Месеврийски Окоп. Аткарь

Аугуло-Месеврийски

Таблица за прегледаните болни и статистика - продължение

Читателят, навярно ще се съгласи с нас, че тази сериозна статистическа извадка е истинска находка!

Коментар по някои данни от годишния отчет

В Анхиало-Месемврийската болница, в периода 1 януари – 31 декември 1882 г. са приети за лечение 1419 пациенти.

От тях – 1229 са излекувани; умрели – 122; останали за допълнително лечение – 68 души.

Прави впечатление, че са приемани болни не само от Анхиало и Месемврия, а и от множество населени места както следва (вж. Таблица 1).

Таблица 1

Равда	Ай-Власий	Крушла-дере
Фундуклий	Емона	Ираклион
Гьозекен	Ени-кьой	Бана
Вели баша	Ачакъ-дере	Куру-дере
Денизлер	Гюлелер	Бараклий
Индже-кьой	Аликария	Скепсето
Давутлий	Гюрген-кьой	Емир-кьой
Арнаут-кьой	Батаджик	Осман-кьой
Кос-кьой	Каратепе	Ахлий
Чавдарлък	Бурунджук	Карагач
Ходжамар	Хедятлар	Караманджа
Харам-дере	Исуф-чобан	Надарлар
Калгамач	Кедиклер	Челеби-кьой
Джума-кьой	Еркеч	Лоначлар
Казалък	Кайрак	Ораман
Татар-кьой	Копаран	Хелваджи
Палазлар	Медово (Боеджи-кьой)	Александрово

Очевидно, през 1882 г. е било обслужвано населението от един сравнително голям регион.

Педантично в справката са поместени данни за болните от всяко от изброените населени места и медицинска диагноза на български и гръцки език.

Последната страница на таблицата – справка е заверена и подпечатана с гумен тампон (в зелена краска) на болницата.

Ясно личи, положен и подписът на д-р Анастасопулос – вероятно околийски лекар на Анхиало-Месемврийската болница, поне към 15 януари 1883 г. (неговият доклад е от тази дата).

Интерес за специалистите по темата представлява статистиката на заболяванията, които са довели до фатален край. Тази статистика е възможно да бъде направена, благодарение на изключително прецизната информация, съдържаща се в таблицата-справка. Ето и справката на заболявания, довели до летален край. Изрично ще отбележим, че авторът не е компетентен по медицински проблеми и по-долу, поместваме поставените от околийския лекар диагнози, така както сме ги разчели

Таблица 2

Диагноза	Починали (брой)
Стомашно-чревни възпаления	32
Рак на стомаха	1
Годинясъл гърдобол	23
Простинка + силна кашлица	13
Охтика	16
Мозъчно възпаление	2
Апоплексия	3
Треска	1
Старческа слабост	1
Рани (разни)	4
Илара	11
Дихателна недостатъчност	3
Недъгавост	4
Очен рак	1
?Старешки маразм?	1
Скоклива треска	3

Прави впечатление, че от “скоклива треска” са лекувани 122 души, а са починали само 3; от “дизентерия” – 39, няма починали; от “Илара” 432 души, а са починали 11; от “сифилис” – 3 души, няма починали.

Разнообразна е статистиката, която може да се извлече в полза на лечебното дело, в първите години след Освобождението.

Очевидно, българското обществено здравеопазване, поставено на основите на руското земско здравеопазване, започва да укрепва своите позиции.

Убедени сме, че анализираният тук документални свидетелства биха били изключително полезни за специалистите в днешно време, които работят по много по-общата тема:

“Медицинската част в армията, санитарното дело и управление в Източна Румелия. Първи стъпки в изграждането на общественото здравеопазване”.

Паралелът – от “Легенда-Класификатор на заболяванията” на д-р Анастасопулос – околийски лекар на Анхиало-Месемврийската болница (1883 г.) до съвременен Европейски съкратен списък на класове причини за умиране (2015 г.)

На сайта на Националния Статистически Институт редовно се публикуват съвременни таблици за:

- продължителност на предстоящия живот на населението по пол и възраст при хипотези за изключване на основните класове причини за умиране – по години;
- вероятности за умиране на населението по пол и възраст по основни класове причини за умиране и др.

Данните в такива таблици, обикновено се получават в рамките на целенасочени статистически наблюдения върху развитието на рисковете и след задълбочена обработка на събраните факти и в съчетание с други направления на статистиката като демографската статистика.

Ето как изглежда съвременен Европейски съкратен списък на класове причини за умиране (2015 г.):

Европейски съкратен списък

Клас I. Някои инфекциозни и паразитни болести

Клас II. Новообразувания

Клас III. Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, вкл. имунния механизъм

Клас IV. Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата

Клас V. Психични и поведенчески разстройства

Клас VI. Болести на нервната система

Клас IX. Болести на органите на кръвообращението

Клас X. Болести на дихателната система

Клас XI. Болести на храносмилателната система

Клас XIV. Болести на пикочо-половата система

Клас XVI. Някои състояния, възникващи през перинаталния период

Клас XVII. Вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации

Клас XVIII. Симптоми, признаци и отклонения от нормата, неклассифицирани другаде

Клас XX. Външни причини за заболяемост и смъртност

Ето как изглежда Списъкът на заболяванията - “Легенда” на д-р Анастасопулос – околийски лекар на Анхиало-Месемврийската болница (към 1883 г.):

ЛЕГЕНДА:

- I. Болести на стомашно-чревния тракт;
- II. Охтика (туберкулоза);
- III. “Годинясъл гърдобол” ;
- IV. “Скоклива треска”
- V. Апоплексия + мозъчни възпаления;
- VI. “Илара”;
- VII. “Простинка” + силна кашлица;
- VIII. “Дизентерическо възпаление”;
- IX. Сифилис;
- X. Дихателна недостатъчност;
- XI. Краста, лишеи, струпеи по кожа и глава;
- XII. Очна хрема;
- XIII. Нервни болести, истеризъм;
- XIV. Маточни възпаления;
- XV. Бодлив ревматизъм;
- XVI. Пикочно-отделителна система, пясъци;
- XVII. Други

Малко пояснения.

Докторът, често употребява термините “годинясъл гърдобол”, “годинясъл мочебол”, “годинясли коремни рани” и др., в смисъл на продължителни – хронични заболявания съответно.

Болестта Илара, която възрожденският лекар изписва в дневниците е гръцкото име на заболяването брусница (дребна шарка или морбили...).

От неговата подробна справка се констатира епидемиологичната поява на заболяването в областта – както вече споменахме 432 болни постъпили за лечение. По всяка вероятност, за съжаление – 11 пациенти са починали в резултат на настъпили усложнения.

Ще се опитаме да осъвременим данните, с които разполагаме преди 133 години в светлината на възприетите статистики на Националния Статистически Институт. Така например, в Таблица 3 са поместени съответно вероятностите за излекуване, умиране и продължаване на лечението за част от “Легенда-Класификатор на заболяванията” I - XVII през далчената 1882 година в Анхиало – Месемврийската болница (1 януари – 31 декември 1882 г.

Таблица 3

No клас.	Население от градски тип			Население от селски тип		
	вер. изл.	вер. умир.	вер. леч.	вер. изл.	вер. умир.	вер. леч.
I	0.855855	0.144144		0.755813	0.186046	0.046511
II	0	0.545454	0.454545	0	0.769230	0.230769
III	0.722222	0.277777		0.451612	0.419354	0.129032
IV	1	0		0.933333	0.066666	
V	0.666666	0.333333		0.500000	0.500000	
VI	0.989690	0.010309		0.962184	0.037815	
VII	0.928571	0.071428		0.924812	0.075187	
VIII	1	0		1	0	
IX	1	0		1	0	
X	0	0	1	0	0.600000	0.400000

Посочените данни са за население от градски тип (Анхиало и Месемврия) и население от селски тип (вж. поместените в Таблица 1 – 51 населени места) съответно.

Забележка. Не са ми известни всички населени места от Анхиало-Месемврийска околия на Бургаски окръг.

Освен това, само в периода 1880 – 1884 редица населени места преминават от една в друга околии на същия окръг.

Както трябва да се очаква, безспорно туберкулозата е била най-смъртоносна болест – с най-голям дял от общата смъртност.

Специално белодробната туберкулоза (охтика) взема основния процент жертви.

В Таблица 4 поместваме данните за брой жители на Бургаски окръг по околии според преброяването в Източна Румелия през 1883-1884 г. (вж. [8], Годишна статистика за Източна Румелия за 1883 г., Дирекция на финансите, Статистическо бюро, Пловдив, 1883 г. както и за преброяването към 31.12.1884 г.).

Забележка. Редица изследователи по темата и статистики оспорват някои данни от официалната статистика от преброяването в Източна Румелия през 1880 г.

Специално данните за интересуващата ни Анхиалска околия се покриват (вж. например, [9] И. Балева, “Непризнатите” преброявания в историята на Българската статистика, Статистика, бр.2, 2014.).

БЪЛГАРСКО КНЯЖЕСТВО — СТАТИСТИЧЕСКО БЮРО.

ОБЩИ РЕЗУЛТАТИ
ОТЪ
ПРЕБРОЯВАНЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО
ВЪ
ЮЖНА БЪЛГАРИЯ
(ИСТОЧНА РУМЕЛИЯ)
НА 1885 ЯНУАРИЙ 1.

PRINCIPAUTÉ DE BULGARIE — BUREAU DE STATISTIQUE.

RESULTATS GÉNÉRAUX
DU
RECENSEMENT DE LA POPULATION
DE LA
BULGARIE DE SÛD

Факсимиле от Преброяване на населението на Южна България, 1 януари
1885 г., Българско Княжество, Статистическо бюро.

Таблица 4

Бургаски окръг	
Околия	Жители
Бургаска	34288
Анхиалска-Месемврийска	21462
Карнобатска	30722
Айтоска	25313

№ по редъ	название на окръжитъ и околиятъ	Immeubles (maisons, magasins) etc			Домакинства Ménages	SEXE		
		Къщи maisons	Дюгени и магазини magasin.	Всичко Total		Мъжки Sexe Masculin	Женски Sexe Féminin	Всичко Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Пловдивска	8523	2095	10618	10173	27132	23644	55776
2	Конушка	7190	730	7920	8016	20744	19541	40285
3	Стрийска	9970	817	10787	10385	23240	24546	47786
4	Овче-Хълмска	5731	234	5965	5780	16145	16428	32573
5	Сърнено-Горска	6187	182	6369	6239	16838	17176	34014
6	Рупчоска	3750	56	3806	4327	9499	11322	20821
	Всичко за Пловдивски Окр.	41,351	4,114	45,465	44,926	113,598	112,657	226,255
7	Т.-Пазарджикска	7981	1241	9222	8883	24304	23489	47793
8	Пещерска	5472	393	5865	6051	15344	15003	30347
9	Панагюрска	4943	286	5229	5301	13113	13468	26581
10	Ихтиманска	4678	446	5124	4933	13730	13324	27054
	Всичко за Т.-Пазардж. Окръгъ	23,074	2,366	25,440	25,168	66,491	65,284	131,775
11	Хасковска	10249	831	11080	10464	28375	26997	55372
12	Хаджи-Елесска	5342	186	5528	5470	15258	14099	29357
13	Харманлийска	6762	417	7179	6933	18872	18494	37366
14	Кърджалийска	5843	57	5900	6637	16083	16267	32350
	Всичко за Хасковски Окр.	28,196	1,491	29,687	29,504	78,578	75,857	154,435
15	Старо-Загорска	7664	960	8624	9071	22022	21918	43940
16	Къзанлънска	10846	742	11588	11453	25118	25263	50381
17	Чирпанска	7773	640	8413	7942	21810	22489	44299
18	Ново-Загорска	6457	208	6665	6730	17278	16820	34098
19	Сейменска	3860	128	3988	3962	11034	10689	21723
	Всичко за Ст.-Загорски Окр.	36,600	2,678	39,278	39,158	97,262	97,179	194,441
20	Сливенска	6992	828	7820	8249	19354	18746	38100
21	Ямболска	5653	579	6232	6096	17092	16109	33201
22	Къждъ-Агачска	5623	280	5903	5988	16448	15672	32120
23	Каваллийска	5774	312	6086	6011	17300	17152	34452
24	Котленска	3950	278	4228	4052	8055	10401	18456
	Всичко за Сливенски Окр.	27,992	2,277	30,269	30,396	78,249	78,080	156,329
25	Бургаска	6699	815	7214	6939	18303	15985	34288
26	Анхиолска	4043	347	4390	4110	11036	10426	21462
27	Карнобатска	5140	506	5646	5578	15910	14812	30722
28	Айтоска	3632	197	3829	4244	13108	12205	25313
	Всичко за Бургаски Окръгъ	19,514	1,865	21,379	20,871	58,357	53,428	111,785
	Всичко за цялата Область	176,727	14,791	191,518	190,017	492,545	482,485	975,030

Обикновено, на градските доктори се разчита твърде много за актуализиране на данните за брой на населението (по пол и възраст), умрели, родени и др.

Това личи от Фонд No 70K на Градско общинско управление – Бургас, архивна единица No 290 от Рздел: “Санитарно дело” [10]:

290. Преписка с градския лекар за броя на населението, умрелите и родените в града през 1881 г. Ръкопис - 8 Януари – 4 Октомври 1882 г (на гръцки и турски ез.)

Очевидно, подобни инструкции и преписки са били водени и с околийските лекари.

На тях дължим безупречното документо-образуване в деловодствата на болничните заведения в Източна Румелия. Милите ни възрожденци!

Благодарение на техните данни можем да посочим **коефициентът на смъртност, напр. за Анхиалска околия** като частното:

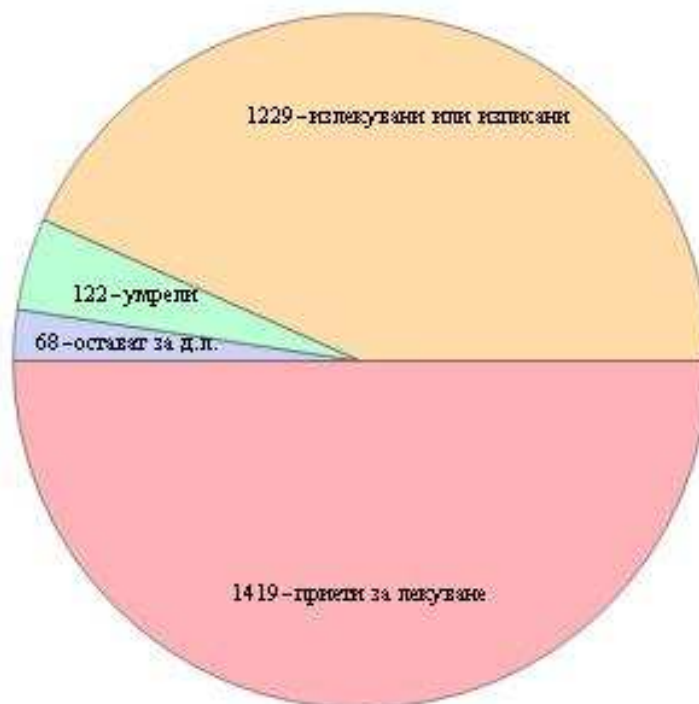
122 (умрели): 21462 (население) = 0.005684 или в проценти 5.6 % на хиляда души население за околията!

Особен интерес представлява относителният дял на излекувани-изписани, умрели и оставени за допълнително лечение пациенти към общ брой на приетите за лечение в Анхиало – Месемврийската болница (1 януари – 31 декември 1882 г.).

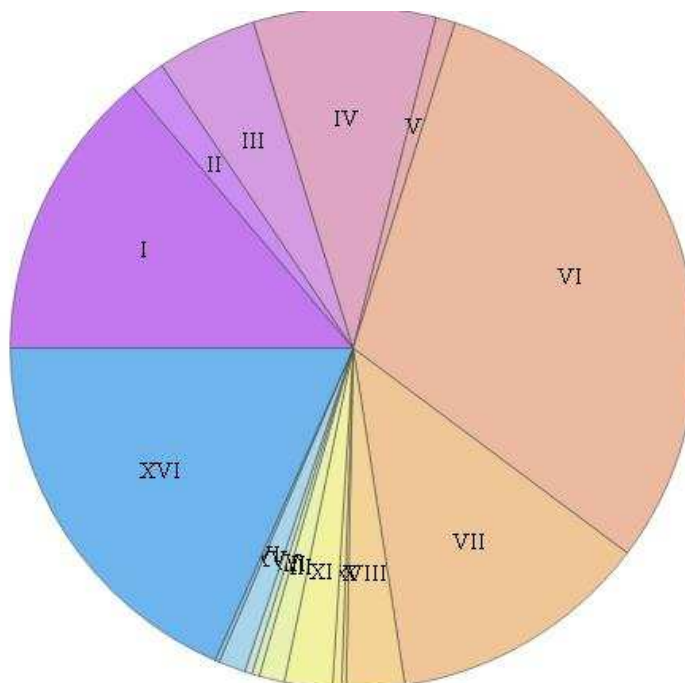
Относно тази статистика - вж. приложената илюстрация на Фигура 1.

Интерес за специалистите представлява и относителният дял на заболяванията съгласно посочения “Класификатор на заболяванията” I - XVII през далечната 1882 година в Анхиало – Месемврийската болница (1 януари – 31 декември 1882 г.).

Относно тази статистика - вж. приложената илюстрация на Фигура 2.

Фиг. 1. Относителен дял на излекувани-изписани; умрели и оставени за допълнително лечение към общ брой на приетите за лечение

Фиг. 2 Дял на заболяванията съгласно посочения "Класификатор на заболяванията" I-XVII през далечната 1882 година

Възприето е, че леталитетът е съотношението между броя на умрелите от дадено заболяване (или група болести) и общия брой на боледуващите от същото заболяване (група болести) - вж. например [11]: Здравеопазване 2014, Национален Статистически Институт, София, 2015.

Резултатът обикновено се изразява в проценти.

Болничният леталитет се дефинира като съотношението между броя на умрелите в болницата и броя на напусналите болни (изписани и умрели).

От данните, които описахме и анализирахме можем да заключим, че болничният леталитет на Анхиало – Месемврийската болница (1 януари – 31 декември 1882 г.) е:

$$122: (1229 + 122) = 0.090303 \text{ или приблизително: } 9 \%$$

За съжаление, в анализираният от нас архивни единици на Анхиало-Месемврийската болница липсват данни за пол и възраст на пациентите и не сме в състояние да предложим съвременна статистика по отношение на вероятности за умиране на населението в околната по пол и възраст по основните възприети класове причини за умиране и др.

ЛИТЕРАТУРА

1. Н. Кюркчиев, И. Бърнев – Буби. Епизоди от изграждането на новата българска държавност (1879 – 1896). Издателска къща “Изток – Запад”, София, 2007
2. Н. Кюркчиев, И. Бърнев – Буби. д-р РАШКО ПЕТРОВ (1835 – 1894) – живот и дейност, Университетско издателство “Паисий Хилендарски”, Пловдив, 2010
3. Н. Кюркчиев, И. Бърнев – Буби, Българската възрожденска интелигенция. Допълнение към Енциклопедия – “Българската възрожденска интелигенция” - учители, свещеници, монаси, висши духовници, художници, лекари, аптекари, писатели, издатели, книжари, търговци, военни...” (съставители: проф. Н. Генчев и К. Даскалова, Държавно издателство “Д-р Петър Берон”, С., 1988), на базата на архивни единици (частни архиви), Фондация “Демократични традиции”, Изд. “Деметра”, София, 2010
4. Н. Кюркчиев, И. Бърнев – Буби, Численост на Източно-Румелийската Милиция, април – август 1879 г. Всичко ли е известно? Как се поддържат архивите на “дружинен врач”.Първи опити за документообразуване във

войсковите деловодства (архивистика – реалност и действителност), „Фастумпринт“, София, 2016

5. С. Джамбазова, Приносът на Руския и Българския червен кръст за създаването и развитието на болничното дело в България, Сборник Доклади на Национална научна конференция с международно участие „Освобождението на България и първи стъпки в изграждането на общественото здравеопазване – 2007“, Изд. Национален център по опазване на общественото здраве, С., 2007, 118 – 126

6. Л. Маркова, Руски милосърдни сестри по време на Освободителната война, Сборник Доклади на Национална научна конференция с международно участие „Освобождението на България и първи стъпки в изграждането на общественото здравеопазване – 2007“, Изд. Национален център по опазване на общественото здраве, С., 2007, 36 - 43

7. П. Цонов, Окръжните лекари и техните годишни отчети за 1910 г. пред Дирекцията за опазване на общественото здраве, Сборник Доклади на Национална научна конференция с международно участие „Освобождението на България и първи стъпки в изграждането на общественото здравеопазване – 2007“, Изд. Национален център по опазване на общественото здраве, С., 2007, 108 – 1117

8. Годишна статистика за Източна Румелия за 1883 г., Дирекция на финансите, Статистическо бюро, Пловдив, 1883 г. както и за преброяването към 31.12.1884 г

9. И. Балев, „Непризнатите“ преброявания в историята на Българската статистика, Статистика, бр. 2, 2014

10. Фонд No 70К на Градско общинско управление – Бургас, архивна единица No 290 от Рздел: „Санитарно дело“

11. Здравеопазване 2014, Национален Статистически Институт, София, 2015